

V New Yorku sa nikto o nikoho nestará

Iris Kopcsayová
Bratislava

Slovenka, bývalá novinárka, ktorá žije už pár rokov v New Yorku. Autorka bestselleru *Mal to byť pekný život*, v ktorom vyrozprávala svoj vlastný príbeh. Príbeh šťastnej lásky so smutným koncom. Len čo sa spamätala z ťažkého ochorenia syna hneď jeho po narodení, tragická smrť ju pripravila o manžela. Nedávno prišla Andrea Coddingtonová na Slovensko pokrstiť svoju druhú knihu. Nazvala ju *Židovka*. Tentoraz nerozpráva svoju vlastnú „story“, ale opäť je to príbeh pravdivý.

Prečo ste sa vybrali do Ameriky? Možno aj tu by vás bol čakal pekný život. New York bol vždy môj sen. Keď padli dvojčičky, robila som novinárku v Rádiu Okey a odišla som do Ameriky ako zahraničnopolitická redaktorka. Sen sa mi teda splnil – išla som, videla som, po profesionálnej stránke to bolo skvelé, ale potom, ako som Ameriku zažila, som tam ne-

„Ak máš čas starať sa o život niekoho druhého, znamená to, že ten tvoj nie je zaujímavý.“

chcela zostať. Žiaľ, alebo chvalabohu, osud to chcel inak.

Boli začiatky ťažké? Také, ako ich opisujete vo svojej knihe *Mal to byť pekný život*?

Začiatky v inej krajine sú vždy ťažké. Kým som robila novinárku, bolo to úplne o niečom inom. Ale len čo som v Amerike chcela zostať, môj štatút sa zmenil. Vydala som sa, prešla som imigračným procesom, hľadáním si práce. Budovanie si zázemia je niečo celkom iné. Človek má od malička doma všetko a zrazu začína od nuly.

Robili ste čašníčku?

Chvilu, veľmi krátko. V jednej reštaurácii robili Slovenky. Išla som za nimi, mala som tam asi dve-tri služby do týždňa, ale to bol horor. Nielen preto, že človek si hovorí „mám vysokú školu a musím tu obsluhovať nejakých ľudí“, ale vôbec. Chalani z Latinskej Ameriky,

ktorí nemajú spôsoby... Všetko to bolo vulgárne. Bitie sa o stoly, o zákazníkov. Čašníci žijú len z tringeltov. Stáli sme osem hodín na slnku a niekedy sme nezarobili vôbec nič.

Čo vám pomohlo? To, že ste si našli partnera, budúceho manžela?

Hoci náš vzťah prerástol do lásky, vravela som, že by sme mu nemali dávať extra šancu, lebo čoskoro letím domov, za oceán. On na to, že pôjde so mnou. Bolo to od neho šlachetné gesto, ale keď som si predstavila jeho ako Američana na Slovensku, len so štatútom môjho partnera, bez akéhokoľvek iného uplatnenia, tak som si pomyslela, že je skôr reálne zostať v Amerike. Tak som sa rozhodla zostať.

Naozaj ste teda stretli úžasného muža, o akom píšete a napokon ste oňho tragicky prišli? Je príbeh z vašej prvej knihy pravdivý?

Áno. Bola to moja spriaznená duša, ktorú má človek na svete vraj len jednu.

Žijete v New Yorku sama s dvomi deťmi?

Sama s dvomi deťmi.

Ako sa žije cudzinke, matke, samej v Amerike?

Stále sa vynára otázka, prečo som tam zostala. Lenže keď sa mi to všetko stalo, nemala som psychickú ani fyzickú kapacitu riešiť ešte aj sťahovanie. Narodili sa mi dve deti, ktoré tam mali záujem - zdravotnú starostlivosť, škôlky. Najskôr som riešila akútne, základné veci ako financie a to, kde bude me bývať. Postupom času som mala možnosť aspoň si vydýchnuť a nebyť v úplnej existenčnej a psychickej diere, tak som odchod na Slovensko neriešila. No čím ďalej, tým viac sa mi chce vrátiť. Nechcem však len tak utekať odniekiaľ niekam.

Čím sa tam živíte?

Andrea Coddingtonová s dcérami Martinou a Magdalénou. FOTO: BLANKA GAKÁ SADILOVÁ

Pre spoločnosť Speakers zabezpečujem známe osobnosti na rôzne podujatia. Napríklad prezidenta FC Barcelona Joana Laportu, ktorý bol hosťom na Orange Business Forum v Bratislave. Preložila som tiež dve knihy a dve som napísala.

Naozaj žijú v Amerike všetci na dlh?

Kreditné karty, to je v Amerike začarovaná krajina. Všetci platia kreditkami. Je na nich nenormálny úrok.

Dávajú ich aj banky, aj obchodné domy?

Áno, aj banky, aj obchodné domy. Dajú vám napríklad American express kartu s kreditom 5 000 dolárov a splácaním si vybudujete dôveryhodnosť. Potom vám ponúknu ďalšiu kartu.

Nestarájú sa, z čoho budete splácať?

Nestarájú sa. Musíte každý mesiac platiť minimum a dlh sa nabaluje. Ale ostatné spoločnosti vidia, že splácať, tak vám posielajú ďalšie karty. Mne prišli karty s kreditom na 20 000 dolárov, lebo vždy som platila načas. Ale keď raz človek do toho spadne, platí nenormálne úroky.

Dá sa z toho vymotať?

Dá sa z toho vymotať tak, že človek vyhlási bankrot.

A kto splatí pohľadávky?

Keď vyhlásite bankrot, zoberú vám všetok majetok, ktorý vlastníte. Nejakým spôsobom si peniaze zoberú naspäť. V Amerike nič nie je zadarmo.

Ako ste sa z problémov dostali vy?

Po manželovi som zdedila len dlhy na kreditných kartách, o ktorých som nevedela, lebo som po nich nikdy nepátrala.

Dovtedy bolo všetko idylické. Cestovali ste si, bývali ste v manželovom dome na Floride, spali ste v hoteloch.

Áno. Niežeby predomnou niečo zatajoval. Typickým americkým spôsobom každý mesiac vypísal šek na nejaké minimum. Niektoré dlhy platím ešte dodnes. Niekde mi časť dlhu odpustili, dali mi minimálne splátky, ktoré som bola schopná splácať. Mali sme veľké dlhy za nemocnicu.

Muselo byť strašné prísť o muža, ktorého ste veľmi milovali.

Ocitla som sa až v surreálnej

Andrea Coddingtonová

◆ **Narodila sa**

20. júla 1975 v Radošine

◆ **V roku 1998**

ukončila štúdium žurnalistiky na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave.

◆ **Do Spojených štátov amerických**

odišla v januári 2002 pracovne, ako redaktorka Rádia Okey.

◆ **V máji 2009** jej vyšla

knihka vo vydavateľstve Evitapress Mal to byť pekný život.

◆ **V októbri tohto roku**

pokrстила na Slovensku svoj druhý román s názvom Židovka, ktorý vyšiel vo vydavateľstve Ikar. Ukážky z neho prinášal na svojom webe pred jeho vyjdením denník Pravda.

◆ **Žije v New Yorku.**

◆ **Má dve sestry**, staršiu Magdalénu a mladšiu Martinu, je matkou dvoch detí - Sára (2004) a Marka (2006).

◆ **Má rada** smiech, srdečnosť, grilovanú chobotnicu, more, slnko a obyčajný deň.

◆ **Nemá rada** zákerných ľudí, žltú farbu a zimu.

situácii. Nerada by som tieto intímne spomienky oživovala, ak dovoľíte. Dnes sa chcem pozeráť len do budúcnosti a žiť prítomnosťou.

Ako ste dokázali naďalej normálne fungovať?

Neviem, nakoľko to bolo normálne. Moja rodina bola okamžite pri mne, no začali sa moje existenčné problémy. Billova rodina ma vyhodila z bytu, ale skutočne sa nechcem už k tomu vracáť. Je to minulosť, uzatvorená a ja idem ďalej.

Kedy ste sa rozhodli napísať o tom všetkom knihu?

Ani neviem, či som sa ja rozhodla. Keď som začala písať, na prvý šup som napísala prvých štyridsať strán. Proste to zo mňa išlo.

„Keď som začala písať, na prvý šup som napísala prvých štyridsať strán. Proste to zo mňa išlo.“

Nebolo ťažké opisovať pekné chvíle strávené s manželom, keď už nebol?

To bolo náhodou veľmi príjemné. Bolo to asi prvýkrát po dlhom čase, že som sa opäť z tých chvíľ tešila. Môj svadobný album je dodnes odložený v škatuli v skrínke, od ktorej som odhodila kľúč. Ale keď som si pri písaní premietala spomienky, skutočne som sa z nich po čase tešila.

Stali by ste sa spisovateľkou, keby ste neboli odišli do USA?

Tak to neviem.

Kedy ste sa rozhodli napísať druhú knihu s velavravným názvom Židovka?

Áno, názov je veľmi odhaľujúci. Tiež je to skutočný príbeh. Hrdinka knihy Sofia Maniševičová naozaj žije a stretli sme sa zaujímavým spôsobom. Bola som pred dvomi rokmi v lete v Piešťanoch a na tenisových kurtoch sa mi prihovorela jedna pani. Zistili sme, že obidve žijeme v New Yorku, spriatelili sme sa, vymenili sme si kontakty a chvíľu sme sa stretávali. Písala som práve svoju prvú knihu a dala som jej čítať pár strán. Bola nadšená, vraj ako dobre sa to číta. Stále viac mi rozprávala o svojom živote a jej príbeh ma zaujal. Tak vznikol nápad napísať o nej knihu.

Podklady ste teda čerпали od nej?

Od nej a veľa som aj študo-

vala. Čítala som knihy, oslovila som všetkých svojich židovských kamarátov, rabínov. Chcela som napríklad vedieť, ako sa oslavuje šábes, aby som ho vsadila do deja. Ona to čítala a vždy mi k tomu niečo povedala. Napríklad: „Áno, áno je to super, ale - nemala som obľčenú sukňu, mala som nohavice.“ Stále viac si spomínala. Alebo povedala: „My sme nemohli sedieť okolo okrúhleho stola, náš stôl bol štvorcový.“ Alebo: „Sviečka sa zapaluje najprv, potom sa modlí.“ Stále viac si spomínala na detaily. Chcela som, aby cítila, že v knihe je ona, aby to bolo autentické. Jedna z najkrajších poklón pre mňa je, že Sofia tú knihu miluje. Úplne sa v nej vidí, je to skutočne jej príbeh.

To je zaujímavý spôsob písania beletrie.

Bol to náročný proces, čo ma lákalo. Vďaka empatii som získala pokoru. Jedna kapitola je o vojne. Sofia mama bola v Osvienčime, kam ju odvliekli s celou rodinou a ona jediná so sestrou sa zachránili. Ostatnú rodinu spálili v tamojších peciach. Keď Steven Spielberg nakrútil Schindlerov zoznam, peniaze, ktoré zarobil, venoval na to, aby sa po celom svete zbierali výpovede ľudí o holokauste. Kazety s výpoveďami sú v seffe v L. A., je tam okolo 62-tisíc výpovedí. Získali sme kópiu výpovede Sofiinej mamy. Keď už som toho toľko vedela, nedalo sa len tak si sadnúť a pustiť si tú kazetu. Nebola schopná ísť do brutálnych detailov, ale to dalo jej rozprávaniu úplne iný rozmer. Opisovala ranné nástupy, ako im zamrzli nohy, ako počula zverské zvuky, ktoré sa tam ozývali. Musela som si od toho chvíľami oddýchnuť, bolo to hrozné.

Ale dej sa odohráva predvažne v komunistickom Československu.

Áno. Kniha sa začína jej detstvom, narodila sa v Porúbke pri Sobranciach, v malej dedine na východe Slovenska, potom sa presťahovali do Košíc. Keď bola malá, pýtala sa mamy: „Prečo sa my jediní pred krížom neprežehnávame? Robia to aj moje kamošky, aj ja sa musím prežehnať.“ Mama jej vravela: „Nesmieš, sme Židia, sme iní.“ Ona nevedela,

čo to je. Úplne bežné bolo, že na ňu pokrikovali „smradlavá Židovka“, na sedemročnej decko. Toľko rokov má teraz moja dcéra.

Stali ste sa teda spisovateľkou. Budete písať ďalej?

Mám v hlave dva projekty. Jedno viem určite, že si nikdy nebudem vymýšľať. Nebudem písať novelu o manželskom trojuholníku alebo niečo podobné.

Vravíte, že uvažujete o návrate na Slovensko, vo vašej prvej knihe je veľa odkazov na konkrétne miesta v Bratislave. Máte stále silné väzby k tejto krajine?

Prežila som tu veľa času a Bratislava je perfektná. A vôbec Slovensko.

V Amerike je zas vyššia životná úroveň.

Ale nie je všetko zlato, čo sa blyští. Sú tam výborné služby a neviem čo všetko, ale život je naozaj taký, ako si ho zariadite. Keby ste teraz prišli do New Yorku na týždeň, pôjdete na Broadway, do múzeí a stihnete toho viac, ako ja, ktorá to mám za rohom. Bývam v centre mesta, poviem si: „Keď nepôjdem dnes, pôjdem zajtra, veď to tu bude aj o rok.“ A možno ani o rok sa tam nedostanem.

Ale bývate v centre New Yorku.

Áno, bývam v centre New Yorku. (smiech)

Mnohí hovoria, že New York je pre nich životobudičom, inšpiráciou. Čo vám dalo toto mesto?

Má úžasnú energiu. Je to veľmi špecifické miesto na svete. Manhattan je úplne ma-

linký ostrovček, omývaný dvomi riekami, na ktorom žije osem miliónov ľudí. Naučili sme sa žiť vedľa seba, čierni, žltí, červení, tuční, malí, bohatí, slobodní. Miera tolerancie je tam neuveriteľná. Hovorí sa - a ja žijem podľa tohto pravidla - že ak máš čas starať sa o život niekoho druhého, znamená to, že ten tvoj nie je zaujímavý. Tam sa naozaj nikto o nikoho nestará a nehovorím to teraz v negatívnom zmysle slova. Samozrejme, že keď sa vám niečo stane a padnete na ulici, hneď sú pri vás neznámi, cudzí ľudia, ktorí vám pomôžu. Ale negatívum toho, že sa o vás nikto nestará, je to, že tam nemáte priateľské väzby. Jeden deň ste súčasťou kolosu, žijete tam naplno, úplne všade patri-

„Naučili sme sa žiť vedľa seba, čierni, žltí, červení, tuční, malí, bohatí, slobodní. Miera tolerancie je tam neuveriteľná.“

te. Ale keď odídete, na druhý deň nikomu nechýbate. Jeden deň si tu, druhý deň si preč, O. K.

Nechýba vám novinárska práca? Išli ste do Ameriky písať o páde dvojčiek.

Nemám záujem pracovať v americkej firme a už vôbec nie v amerických médiách. Skúsila som to, chvíľu som robila v jednom časopise. Nemá to absolútne nič spoločné so žurnalistikou, ktorú poznáme, všetko je to „one man show“. Jeden človek je hviezda a ostatní sú „křoví“, robia jeho tím. Americká novinárčina je o Američanoch a pre Američanov. Keď budete hodinu pozerat CNN, dozviete sa, čo sa deje v New Yorku, vo Washingtone, ale že v Európe bol summit, to

ich nezaujímá. Za celý deň je asi polhodinka zahraničného spravodajstva. Máme pocit, že Slovensko je malinké, že je to malý piesoček, kde každý každého pozná, ale keď si tu človek v aute zapne rádio, prečíta si noviny alebo večer si pustí televízne noviny, tak za polhodinu vie oveľa viac, ako tam, keď budete sedieť dve hodiny pred telkou.

Ako ste vnímali New York po útokoch 11. septembra?

Skutočne bolo cítiť strach. Strach ľudí, čo sa bude diať. Ich patriotizmus sa prejavoval tým, že na autách, v oknách, všade mali americké vlajky. Manhattan uzavreli, uzavreli mosty, tunely, nedalo sa dostať von z mesta ani do mesta. Plno ľudí pracu-

„Ísť tvrdo za tým, znamená aspoň snívať o tom, čo chcem dosiahnuť.“

je v inej časti mesta, ale deti majú v školách na Manhattane a nemohli sa k nim v ten deň dostať. Dnes, po deviatich rokoch, je zaujímavý fakt, že v rokoch 2003, 2004 a 2005 sa v New Yorku narodilo trikrát viac detí ako predtým. To sú najsilnejšie ročníky, ľudia akoby sa vrátili k svojej podstate, od kariéry a od veľmi rýchleho spôsobu života. Ich hodnoty sa zmenili.

Necítite sa teraz v New Yorku osamelá?

Cítim. Mamina ku mne chodíva často. Na otázku „čo ti chýba na Slovensku“ znie moja odpoveď: „Na Slovensku mi nechýba nič.“ Skôr v Amerike mi chýba veľa vecí. Tam napríklad nemáte kaviarne. Nemáte kávičku v skle, nemôžete si sadnúť. Chodíme s predraženou kávou zo Starbucksu v papierových pohároch a tvárimo sa, aké je to úžasné.

Kde máte teraz deti?

Zostali v New Yorku, mamiina príletela, je s nimi. Doma hovorím s deťmi po slovensky, angličtinou hovoria v škole alebo keď sa hrajú. Rozmýšľajú po anglicky. Ale keď prídeme na Slovensko, prepnú a hovoria plynulou slovenčinou.

Finančné problémy sa vám azda podarilo prekonať. Ste už bohatá Američanka?

Nie, nie som bohatá, ak sa pýtate na peniaze, stále niektoré dlhy splácam.

Hneď po narodení vášho

druhého dieťaťa vyšla najavo jeho vážna genetická porucha, strávili ste s ním veľa času v nemocnici. Prišli ste o manžela, stratili ste domov. Ako sa po tom všetkom človek pozerá na svet?

Úplne inak. Z tej starej Andrey už nie je nič. Život dostane iný rozmer. Moje hodnoty sa zmenili. Často riešite malichernosti, ktoré vám pripadajú neuveriteľne dôležité - to prestalo v mojom živote existovať.

Čo pokladáte v živote za najdôležitejšie?

Aby moje deti mali šťastné detstvo. Čo určite majú. Sú to dve krásne, zlaté, spokojné, usmievavé, vyrehotané decká. Samozrejme, nemôžem zabudnúť ani sama na seba.

Čo má podľa vás človek urobiť pre to, aby dosiahol, po čom túži?

Hlúpo to znie, keď poviem, že - ísť tvrdo za tým. Ale ísť tvrdo za tým, znamená aspoň snívať o tom, čo chcem dosiahnuť.

Americký sen?

Nemusí byť americký. Ale keď chcete novú sedačku do obývačky, nesmiete si hovoriť „nemám na ňu“, „nemôžem ju mať“, „nebudem ju mať“. Lebo potom ju ani mať nebudete. Musíte si povedať: „Chcem novú sedačku do obývačky a do roka urobím všetko pre to, aby som ju mala.“

Dobre. Čo by ste urobili, aby ste do roka mali sedačku, na ktorú teraz nemáte?

Hlavne by som si nevravela, že si ju nemôžem dovoliť, môžem si kúpiť inú, lacnejšiu, ktorá sa bude tej, čo sa mi páči, podobáť. Toto je to, čo chcem - to je základ. Vždy sú aj iné možnosti. Ale keď chcem, aby moja dcéra chodila do tejto školy, urobím všetko pre to, aby chodila do tejto školy.

Takže nezľavovať zo svojho cieľa?

Presne. Neokresávať ho: Veď možno nemusím mať kapučíno, pokojne si môžem dať aj obyčajnú prevkapanú kávu. Radšej si dám jedno kapučíno, ako štyri prevkapané kávy.

Ste šťastná?

Možno áno. Už sa viem aj tešiť a smiať. Sú momenty, keď som naozaj šťastná.